

Betænkning

over forslag til lov om svangerskabshygijne.

(Afgivet af udvalget den 24. maj 1966).

Udvalget har holdt 10 møder og herunder dels haft 2 samråd med indenrigsministeren, dels haft samråd med medicinaldirektør Esther Ammundsen og overlæge Teit Kærn fra sundhedsstyrelsen.

Udvalget har modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra deltagere på et kursus på Skovtofte børneforsorgsseminarium for ledere og medarbejdere fra ungdomshjem for unge piger, Den almindelige danske Jordemoderforening, Mødrehjælpen i København og mejerist Peter Hansen, Åbenrå.

Udvalget har drøftet den i lovforslagets § 1, stk. 2, foreslåede bestemmelse om lægens pligt til enten selv at tilbyde svangre kvinder vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende midler eller at henvise herom til en mødrehjælpsinstitution eller til anden lægelig vejledning. Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at der også bør ske henvisning til en mødrehjælpsinstitution eller til anden lægelig vejledning, såfremt kvinden ikke ønsker at modtage vejledning af den læge, der foretager den første lægeundersøgelse efter fødslen. Udvalget kan derfor tiltræde nedenstående af indenrigsministeren stillede ændringsforslag nr. 2, der imødekommer dette ønske.

På foranledning af en henvendelse fra Den almindelige danske Jordemoderforening

har udvalget drøftet, om der bør ydes jordemødrene honorar for ekstra helbredsundersøgelser, der foretages i tilfælde, hvor fødslen trækker ud. Under hensyn til at det gennem sundhedsstyrelsen er blevet oplyst over for udvalget, at stedfundne undersøgelser har godtgjort, at der er tale om arbejde af større omfang, finder udvalget, at det rejste honorarkrav bør imødekommes. Udvalget kan derfor ligeledes tiltræde nedenstående ændringsforslag nr. 1, hvorefter der skabes hjemmel for, at der i særlige tilfælde kan foretages 7 forebyggende helbredsundersøgelser hos en jordemoder.

Den almindelige danske Jordemoderforening har endvidere over for udvalget henstillet, at der ydes jordemødrene kompensation for den som følge af det formindskede antal helbredsundersøgelser forårsagede indtægtsnedgang ved, at der skabes hjemmel for at honorere jordemødrenes tilsynsbesøg efter fødslen. Da jordemoderforeningen imidlertid i efteråret 1965 ved forhandlinger med monopoltilsynet har fået godkendt en særlig honorering af de omhandlede tilsynsbesøg, er der ikke længere mulighed for at få indtægtsnedgangen ved den bortfaldne helbredsundersøgelse kompenseret gennem den i lovforslaget indeholdte betalingsregel for tilsynsbesøgene efter fødslen, og udvalget kan derfor tiltræde nedenstående æn-

dringsforslag nr. 4 om en ændret affattelse af § 5, stk. 1, 1. punktum, hvorved hensyn tages til det nævnte forhold.

I forbindelse med gennemgangen af lovforslaget har udvalget drøftet mulighederne for at kombinere en af undersøgelserne under svangerskabet med en undersøgelse for cancer. Udvalget ønsker herved at fremhæve, at spørgsmålet gennem indenrigsministeren har været forelagt sundhedsstyrelsen, som har udtalt, at profylaktiske cancerundersøgelser (vaginalcytologiske undersøgelser) i graviditeten er en velegnet metode til udvælgelse af tilfælde, der kræver nøjere undersøgelse med henblik på tidlig og effektiv behandling, og det ville være ønskeligt, om man kunne gennemføre undersøgelse af alle gravide i alle deres svangerskaber, men at dette efter sundhedsstyrelsens formening imidlertid ikke foreløbig vil være muligt. Sundhedsstyrelsen har i denne forbindelse bl. a. henvist til, at mangelen på patologiske institutter og gynækologiske specialafdelinger samt på det nødvendige specialuddannede personale også gør sig gældende, selv om undersøgelserne begrænses til at omfatte gravide kvinder. Efter sundhedsstyrelsens formening må også dette arbejde iværksættes lokalt, efterhånden som de patologiske institutter kan etableres.

Det er endvidere af sundhedsstyrelsen blevet fremhævet, at man mange steder i Danmark er i gang med udbygningen af de vaginalcytologiske undersøgelser, at antallet af disse stiger jævnt, specielt for patienter indlagt på sygehuse, og at man ville ødelægge den naturlige rytme i udviklingen, såfremt man gav en speciel gruppe som f. eks. de gravide kvinder fortrin.

Udvalget ønsker dernæst at fremhæve, at indenrigsministeren over for udvalget har givet tilsagn om, at der til sin tid af indenrigsministeriet vil blive udsendt et cirkulære til læger og jordemødre, hvori disse gøres opmærksom på den hjemlede adgang til at opnå bistand hos mødrehjælpsinstitutionerne, hvor behov herfor er indiceret.

Udvalget har tillige drøftet spørgsmålet om, hvorvidt der bør tilvejebringes hjemmel for, at der uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver kan ydes unge kvinder mellem 15 og 18 år vejledning om svangerskabsforebyggelse, ikke blot i de tilfælde, hvor sådan vejledning ydes til unge kvin-

der, der modtager vejledningen i forbindelse med de i loven omhandlede helbredsundersøgelser i anledning af et svangerskab, men også i andre tilfælde. Udvalget har i denne forbindelse anmodet indenrigsministeren om at indhente en udtalelse fra justitsministeren om, hvorvidt det er muligt at ændre den hidtidige fortolkning af myndighedsloven, hvorefter der kræves samtykke fra forældremyndighedens indehaver ved oplæring i antikonception af unge kvinder mellem 15 og 18 år.

Imidlertid fremgår det af den fra justitsministeriet derom indhentede udtalelse, at justitsministeriet ikke har fundet tilstrækkeligt grundlag for at anlægge en anden fortolkning af myndighedslovens regler end den hidtidige. Justitsministeriet har dog på den anden side samtidig udtalt, at man intet har at indvende imod, at kravet om samtykke fra forældremyndighedens indehaver opgives, men at der i så fald bør tilvejebringes udtrykkelig lovhjemmel for at yde den omhandlede vejledning uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver.

Under hensyn hertil stiller udvalget nedenstående ændringsforslag nr. 3, hvorefter det foreslås, at vejledning i brugen af antikonceptionelle midler uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver kan tilbydes og ydes i forbindelse med den første undersøgelse efter svangerskabets afslutning, selv om kvinden er under 18 år og ugift eller er umyndiggjort.

Herudover har et flertal (Camma Larsen-Ledet, Boye Hansen, Waldemar Laursen, Niels Mørk, Viola Nørlov, Tastesen, Holm Tved, Else-Merete Ross og Gunhild Due) fundet det påkrævet at stille nedenstående ændringsforslag nr. 5, hvorefter vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder kan ydes til alle unge mellem 15 og 18 år og til personligt umyndiggjorte personer uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver eller værgen.

Et flertal (Camma Larsen-Ledet, Boye Hansen, Waldemar Laursen, Niels Mørk, Viola Nørlov, Tastesen, Holm Tved, Else-Merete Ross og Gunhild Due) indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de af henholdsvis indenrigsministeren, udvalget og flertallet foreslåede ændringer.

Bet. o. lovf. om svangerskabshygijne.

Et *mindretal* (Astrid Skjoldbo, Nathalie Lind og Thisted Knudsen) kan tiltræde lovforslaget og de af indenrigsministeren stillede ændringsforslag, men ikke den af flertallet foreslåede 15 års grænse vedrørende vejledning til unge kvinder, der ikke har født eller aborteret, i brugen af antikonceptionelle midler uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver. Under hensyn til det relativt beskedne antal årlige fødsler hos unge kvinder på 15 år, sammenholdt med det indgreb, ændringsforslaget gør i forældremyndigheden, og under hensyn til, at den gennemsnitlige modenhed først indtræder ved 16 års alderen foreslår mindretallet, at aldersgrænsen i stedet fastsættes til 16 år, jfr. nedenstående ændringsforslag nr. 6.

Et *andet mindretal* (P. E. Eriksen, Peter Larsen, Ellen Strange Petersen, Gerda Møller og Vestergaard Poulsen) kan tiltræde lovforslaget og de af indenrigsministeren stillede ændringsforslag, men kan derimod hverken tiltræde flertallets eller mindretallets ændringsforslag vedrørende vejledning af unge kvinder i brugen af antikonceptionelle midler. Mindretallet anser det for betænkeligt at stemme for en isoleret begrænsning i forældres ansvar og myndighed over for mindreårige på et så betydningsfuldt område som det seksuelle. Det samme mindretal afviser ikke vejledning for 15-18-årige, men må kræve, at samtykke fra forældre eller værge til umyndiges oplæring i brug af præventive midler indhentes enten af barnet eller af lægen.

Ændringsforslag.

Af *indenrigsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 1.

1) I *stk. 1* affattes 1. punktum således:

„Kvinder kan i anledning af svangerskab vederlagsfrit få foretaget indtil 5 forebyggende helbredsundersøgelser — heraf 3 under svangerskabet — hos en læge og indtil 6 — i særlige tilfælde 7 — forebyggende helbredsundersøgelser hos en jordemoder.“

70 Udvalgenes betænkninger m. m.

2) *Stk. 2* affattes således:

„*Stk. 2*. I forbindelse med helbredsundersøgelserne skal der af lægen eller jordemoderen gives fornøden vejledning i svangerskabshygijne, og ved den første undersøgelse efter svangerskabets afslutning påhviler det lægen at give oplysning om de sundhedsmæssige problemer i forbindelse med et eventuelt nyt svangerskab. Herunder påhviler det lægen enten at tilbyde vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder eller, hvis lægen ikke ønsker selv at yde sådan vejledning, eller hvis kvinden ikke ønsker at modtage vejledning af denne læge, at henvise til en mødrehjælpsinstitution eller til anden lægelig vejledning.“

Af *udvalget*, tiltrådt af *indenrigsministeren*:

3) Som nyt stykke indsættes efter *stk. 2*:

„*Stk. 3*. Selv om kvinden er under 18 år og ugift eller umyndiggjort i personlig henseende, kan den i *stk. 2* nævnte vejledning tilbydes og ydes uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver eller værgen.“

Til § 5.

Af *indenrigsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

4) I *stk. 1* affattes 1. punktum således:

„Indenrigsministeren fastsætter størrelsen af de honorarer, der tilkommer læger og jordemødre for de i § 1 omhandlede helbredsundersøgelser m. m.“

Ny paragraf.

Af et *flertal* (Camma Larsen-Ledet, Boye Hansen, Waldemar Laursen, Niels Mørk, Viola Nørlov, Tastesen, Holm Tved, Else-Merete Ross og Gunhild Due), tiltrådt af *indenrigsministeren*:

5) Efter § 5 indføjes som ny paragraf:

„§ 0. Vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder kan også uden for de i § 1 nævnte tilfælde uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver eller værgen ydes til personer, der er under 18 år eller umyndiggjort i personlig henseende. Dette gælder dog kun, såfremt den pågældende er fyldt 15 år.“

Ny paragraf.

Af et *mindretal* (Astrid Skjoldbo, Nathalie Lind og Thisted Knudsen):

6) Efter § 5 indføjes som ny paragraf:

„§ 0. Vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder kan også

uden for de i § 1 nævnte tilfælde uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver eller værger ydes til personer, der er under 18 år eller umyndiggjort i personlig henseende. Dette gælder dog kun, såfremt den pågældende er fyldt 16 år.“

Camma Larsen-Ledet.	Boye Hansen.	Waldemar Laursen.	Niels Merk, formand.	Viola Nørlov.
Astrid Skjoldbo.	Tastesen.	Holm Tved.	Nathalie Lind.	P. E. Eriksen.
Thisted Knudsen.	Peter Larsen.	Ellen Strange Petersen.	Gerda Møller.	
Vestergaard Poulsen.		Else-Merete Ross, næstformand.	Gunbild Due.	